

Відділ освіти Костопільської райдержадміністрації
Районний методичний кабінет

РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ ТА БІБЛІОТЕЧНО- БІБЛІОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Розвиток читацької та бібліотечно-бібліографічної компетенції молодших школярів. - Малий Стидин, 2014. -29.

У методичному посібнику подано матеріали про /читацьку компетенцію як складову літературної компетенції молодших школярів.

Посібник призначений для вчителів початкових класів.

Матеріали підготувала - вчитель початкових класів Малостидинської ЗОШ І-ІІІ ст. Тамара Серган.

Вступ

Книга допомагає у навчанні та самовихованні, збагачує знаннями, зміцнює волю, пробуджує мрію, розвиває читацьку компетентність.

Читача, знавця і поціновувала літератури, передусім, потрібно виховувати. Наукові дослідження (Д.Тихомиров, Л.Беленька, О.Леонтьєв, В.Водовозов, Л.Воєводська, О.Савченко, О.Джежелей, Н.Скрипченко, Л.Іванова та ін.) свідчать, що розуміння твору, його осмислене сприймання приходить із набуттям певних знань про творчість самого автора, композиційної структури твору, його жанрових особливостей тощо. Щоб пізнати, усвідомити зміст твору а одночасно і сутність зображених у ньому життєвих явищ, замало чуттєвого сприймання образів, картин твору - потрібне їх осмислення, логічні судження, певне теоретико-літературна компетентність молодших школярів.

Впровадження активних форм і методів роботи з книгою створює умови для творчих контактів читачів, формує їх вміння самостійно орієнтуватися у книжковому просторі, сприяє вихованню гармонійної, морально досконалої особистості свідомої свого громадянського обов'язку, відкритої для інтелектуального, духовного і творчого розвитку, розвиває читацьку компетенцію.

Зміст

1. Читацька компетенція як складова літературної компетенції молодших школярів.....	5
2. Засоби формування читацької компетенції учнів.....	7
2.1. Види вправ для мотивації перед читанням.....	7
2.2. Дидактичні завдання перед читанням.....	8
2.3. Різновиди багаторазового читання.....	10
2.4. Словникова робота на уроках читання.....	12
3. Формування бібліотечно-бібліографічної компетенції школярів.....	15
3.1. Етапи формування читацької самостійності учнів у початкових класах..	15
3.2. Структура уроків позакласного читання в початкових класах.....	16
3.3. Орієнтовні завдання для формування бібліотечно-бібліографічної компетенції.....	17
3.4. Ігри, пам'ятки, анкети, які можна використати на бібліотечно-бібліографічних уроках.....	19
4. До методичного та літературознавчого словника вчителя	23
4.1. Літературні жанри та їх визначення.....	23
4.2. Короткий словник літературознавчих термінів.....	25

1. Читацька компетентність як складова літературної компетентності молодших школярів.

Компетентність - (лат. Сотреїепііа - коло питань щодо яких певна особа має знання і досвід) - це сукупність знань, умінь і навичок, досвіду, які є характерними і необхідними для ефективної і продуктивної діяльності в певній галузі.

Досить важливим у молодшому шкільному віці є розвиток літературної компетентності школярів, оскільки передбачає наявність мовленнєвого, літературного розвитку школярів на уроках читання і в позакласній діяльності, розширення літературного і соціального кругозору учнів, удосконалення літературної освіти.

Літературна компетентність передбачає такі навички:

- *оволодівати системою знань, умінь і навичок з предмета;*
- *повноцінно сприймати художні етюди;*
- *розвивати мовні, інтелектуальні і творчі здібності;*
- *розуміти прочитані твори, тексти різних стилів і жанрів;*
- *робити висновки, формулювати власну думку щодо прочитаного;*
- *самостійно працювати з книгою, знаходити необхідну інформацію;*
- *орієнтуватися у світі книжок, вибирати їх для власних пізнавальних*

потреб.

Читацька компетентність є базовою складовою літературної компетентності

Літературна компетентність

Читацька
компетентність

Літературознавча
компетентність

Бібліотечно-
бібліографічна
компетентність

Особисто-
діяльнісна
компетентність

Читацька компетентність - це здатність активно, цілеспрямовано сприймати художній текст на особистісному рівні, творчо опрацювати його залежно від вікових та пізнавальних можливостей і потреб та оцінювати твір на основі власних почуттів, заглиблюватись у переживання героїв, розуміти специфіку мови художнього твору, вміти самостійно і продуктивно працювати з книгою, різними джерелами друкованої продукції, орієнтуватися у світі книжок

для знаходження необхідної інформації і задоволення власних пізнавальних потреб.

Читацька компетентність - це наявність сформованого способу та якостей читання, які передбачають вміння школярів правильно, швидко і виразно читати твір, відтворювати прочитане, оцінювати вчинки героїв. На основі цього і формується читацька компетентність, інтерес до літературних творів.

1. Засоби формування читацької компетентності молодших школярів.

2.1. Вправи для мотивації перед читанням.

Збудити думку і почуття школяра, прагнення читати, дізнаватися про щось нове і цікаве, усвідомлено ставитися до запропонованого тексту допомагають різноманітні вправи для мотивації перед читанням. Вони спонукають учня думати, припускати, розмірковувати, викликають живий інтерес до твору.

Вправи для мотивації можуть бути найрізноманітнішими, головне, щоб вони зацікавили дітей, заставили свідомо читати твір, робити висновки, узагальнення.

1. Використання цікавого біографічного моменту з життя автора.
2. Виставка книг автора, з твором якого буде ознайомлено дітей на уроці.
3. Розв'язання життєвих проблем, аналогічних до тих, про які йдеться у творі.
4. Розгляд картин відомих художників, слухання музики, що емоційно налаштовують на читання нового тексту.
5. Використання ігрового моменту для мотивації читання (прохання Незнайка, лист від Сови).
6. Гра «Бюро прогнозів». Учитель зачитує з тексту кілька речень, зміст яких можна витлумачити двозначно і пропонує учням здогадатися, про що буде йти мова в тексті.
7. Активізація знань про рослини, тварин, об'єкти що будуть траплятися у тексті.
8. Загадати загадку, відгадкою якої буде головний герой тексту.

2.2. Дидактичні завдання перед читанням.

Щоб навчити дітей серйозно працювати над змістом твору, зробити читання більш свідомим і ціленаправленим, доцільно перед читанням запропонувати такі дидактичні завдання.

1. Знайдіть і прочитайте вислови, використані в переносному значенні.
2. Знайди слова, словосполучення для змалювання усного портрету персонажу.
3. Знайди і прочитай слова за допомогою яких автор показує своє ставлення до зображуваного.

4. Знайди слово, яке найчастіше повторюється у творі, для чого його використав автор.

5. Прочитайте текст і подумайте, кому і в яких випадках життя варто передати його зміст.

6. Прочитайте текст і подумайте, як міг би змінитись сюжет якби (хтось не прийшов, не допоміг).

7. Виберіть з тексту міркування, роздуми, описи.

8. Знайди і прочитай речення які передають хвилювання, тривогу, радість тощо.

9. Знайди і прочитай уривок, який найбільше тобі сподобався.

10. Знайди і прочитай слова, які передають швидкість зміни подій. До якої частини мови належать ці слова?

11. Прочитайте частину оповідання і подумайте якою може бути кінцівка. Прочитай і зістав кінцівку оповідання автора зі своєю.

12. Знайди і прочитай опис природи в оповіданні. Для чого його використав автор?

13. Заміни подані вислови словами тексту.

14. Добери слова, близькі за значенням до поданих. Чому саме таке слово використав автор?

15. Підпиши малюнки словами або реченнями з тексту.

16. Яку картину намалював для нас автор? Який настрій викликала ця картина в тебе?

17. Що ти відкрив для себе нового з цього оповідання?

18. Які риси характеру ти цінуєш у людях (в описаних героях)? Які риси характеру ти прагнеш виховати в собі?

19. Розташуй імена дійових осіб в тому порядку, у якому вони з'являються в творі.

20. Вияви зв'язок між головною думкою твору і темою твору.

21. Знайди речення чи уривок, які виражають головну думку твору.

22. Порівняй головну думку твору зі змістом прислів'їв, приказок, які їй відповідають.

23. Поділи твір на частини, склади план.

24. Поділи оповідання на частини за поданими заголовками.

25. Прочитай, склади сценарій діяфільму.

2.3. Різновиди багаторазового читання.

Головним у роботі над розвитком читацької компетенції є удосконалення техніки читання (спосіб читання, правильність, швидкість, виразність у поєднанні з розумінням прочитаного). Формування техніки читання процес складний, у якому важливими є мислення і мовлення, сприймання і пам'ять, слуховий і

зоровий аналізатори. На уроках читання вчитель має максимально ефективно використати час для того, щоб діти удосконалювали техніку читання. Однак багаторазове прочитування тексту дітям набридає, вони втрачають інтерес до нього. Щоб цього не трапилось, необхідно урізноманітнювати самостійне читання учнів різними видами роботи над текстом.

1. Читання впівголоса.
 2. Читання відповідей на запитання.
 3. Читання найцікавішого місця в оповіданні.
 4. Читання уривка до якого можна підібрати прислів'я.
 5. Читання і встановлення що є правдою, а що є вигадкою.
 6. Знаходження і читання речень, які стали приказками.
 7. Знаходження і читання в тексті висновків.
 8. Замінити вислови словами з тексту і зачитати.
 9. Знайди і прочитай влучні вирази, порівняння, спонукальні, питальні речення.
 10. Знайди і прочитай найдовше слово, найкоротше слово, найдовше речення, найкоротше речення.
 11. Знайди і прочитай уривок, який можна прочитати суворо, з презирством, з гіркотою, насмішкою, радісно, весело, сумно.
 12. Знайди і прочитай слова, які промовляються голосно, тихо, швидко, повільно.
 13. Виразне читання уривка за власним вибором.
 14. Знаходження і читання слів і виразів, які можна використати при написанні твору на певну тему.
 15. Знаходження і читання слів, близьких за значенням до поданих (слова записують на дошці).
 16. Читання і виписування слів для практичного словника, наприклад, до теми школа, весна.
 17. Знаходження і читання іменників, прикметників, дієслів.
 18. Знаходження уривка який виражає головну думку твору.
 19. Читання, складання сценарію діяфільму за сюжетом оповідання.
 20. Читання тексту зі скороченням (йде підготовка до стислого переказу).
 21. Прочитай і випиши нові слова до свого словника.
 22. Прочитай, зміни сюжет оповідання.
 23. Прочитай, поміркуй, що було до того, після того.
 24. Прочитай вірш як диктор телебачення.
 25. Прочитай вірш за складеною партитурою.
- Знаходження і читання слів на задане вчителем правило (ненаголошені голосні, сумнівні приголосні, велика буква, частини мови).

2.4. Словникова робота на уроках читання.

Словникова робота - не самоціль а одне з основних видів завдань, що допомагають краще зрозуміти зміст прочитаного, збагатити лексичний запас дітей, розвинути читацьку компетенцію школяра.

Методика радить використовувати на уроках читання не менше як 5-6 видів словникової роботи, адже одним із завдань предмету читання є поповнення активного словника молодших школярів.

Залежно від характеру і значення слова в даному тексті доцільно пояснювати його на різних етапах читання: перед читанням, у процесі читання, під час логічного розбору тексту.

1. Підбір синонімів (синонімічних рядів) до даного слова.
2. Підбір антонімів.
3. Складання речення зі словом.
4. Утворення словосполучень з нових слів тексту.
5. Тематичне групування слів.
6. Гра «Хто останній - виграв». Показуємо дітям малюнок до твору, а діти називають іменники (дієслова), які підходять для опису сюжету малюнка. Хто назвав останнє слово - той виграє.

7. Гра «Хто більше?».

За одну хвилину підкреслити в тексті слова:

з наголошеним першим складом; з двома голосними; з наголошеним останнім складом; з подвоєними приголосними; що характеризують головного героя і т. д.

8. Знайди слово в слові (сім'я, поріг, апельсин, ведмідь, барвінок).
9. Знайомство з новим словом з використанням етимології (квітень - місяць, коли все квітне).
10. Яке слово зайве у лексичному ряду (лексичний ряд створено з лексики твору).
11. Пояснення різниці між спільнокореневими словами.
12. Утвори споріднені слова від нового слова за аналогією до інших слів.
13. Гра «Два-один». Утворіть складні слова з двох інших (сіно і косити - сінокіс, птах і ловити - птахолов, книга і любити - книголюб).
14. Вправа на формування швидкої реакції на слово. Учитель називає дієслово, а учні добирають якомога більше слів, яким підходить названа дія (біжить - хлопчик, річка, хмарка, час, дитина, їжачок і т. д.).

15. Показ учням конкретних предметів або зображень для усвідомлення змісту слова.

16. Для розуміння абстрактних понять (героїзм, відвага, мрія, сміливість) приводимо приклади вчинків з життя, з прочитаних творів.

17. Робота над крилатими висловами твору. Що означають? Звідки походять?
18. Придумати слова до певної теми, що є різними частинами мови.
19. Читання деформованих слів. Вилучення зайвого. Пояснення лексичного значення нового слова.
20. Відгадайте в реченні підмет, присудок (Записуємо речення, у якому не вистачає нового слова, діти відгадують, якщо вживають синонім до потрібного слова, то легко пояснюємо значення потрібного.).
21. Порівняй, чим відрізняються слова (слова давати співзвучні з новим словом).
22. Вибери у тексті слова за цими моделями ПГПГП. ПГПГПГ (Г - голосний, П - приголосний).
23. Утворіть словосполучення за даними словами шляхом підбору головного слова (широке, безкрає - поле, безмежне, високе, голубе - небо).
24. На дошці записані слова у дві колонки. З другої колонки вибери слова, що пояснюють слова першої колонки.
25. На дошці написані нові слова, що зустрінуться в тексті. Знайти ці слова в тлумачному словнику і пояснити їх значення.
26. Діти заздалегідь готують словник нових слів до тексту, що буде вивчатися на уроці.

3. Формування бібліотечно-бібліографічної компетенції школярів.

Ще одним з компонентів літературної компетенції є бібліографічна компетенція, яка передбачає правильний вибір книги, знання початкових бібліотечно-бібліографічних понять, вміння користуватися довідковою літературою, навички читання періодичної преси.

Мета вивчення основ бібліографії полягає насамперед у тому, щоб учень сам прийшов до висновку: жоден вид діяльності не можливий без постійного добування інформації, а це завжди пов'язано з пошуком потребує знання спеціальних джерел.

3.1. Етапи формування читацьких та бібліотечно-бібліографічних вмінь учнів у початкових класах.

Такі вміння в основному формуються на уроках позакласного читання, де формуються основи читацької самостійності, які проходять за етапами:

1. Підготовчий етап - перший клас.

Мети: зацікавити дітей книгою, навчити розглядати книгу, милуватися ілюстраціями, викликати бажання читати.

2. Початковий етап - другий клас.

Мета: формувати вміння орієнтуватися в книгах, знайомити з комплексом

бібліотечно-бібліографічних знань, викликати бажання читати.

3. Основний етап (з обмеженням кола читання) - третій клас.

Мета: формувати вдумливого читача, виховувати культуру читання, продовжити знайомити з комплексом бібліотечно-бібліографічних знань.

4. Основний етап (без обмеження) - четвертий клас.

Мета: розширювати літературний кругозір, формувати індивідуальні літературні смаки і уподобання.

3.2. Структура уроків позакласного читання в початкових класах.

Структура уроку позакласного читання на початковому етапі.

I. Виконання завдань по орієнтуванню в книгах (робота з книжковою виставкою, комплекс бібліотечно-бібліографічних знань).

II. Знайомство з новими книгами:

1. Читання вчителем художнього твору вголос;
2. Бесіда-роздум над прочитаним;
3. Самостійне знайомство з новою книгою;
 - читання твору про себе;
 - виявлення і оцінка якості самостійного читання - розгляд книги.

III. Рекомендації, пропозиції до позаурочної роботи з книгою.

Структура уроку позакласного читання на основному етапі.

I. Завдання по орієнтуванню в книгах.

II. Обмін враженнями від прочитаних книг.

1. Презентація, реклама, представлення прочитаних книг;
2. Бесіда про героїв книг. їх авторів;
3. Робота по формуванням літературних здібностей учнів (літературні ігри, кросворди, шаради, ребуси).

III. Знайомство з новими творами до теми. їх авторами:

1. Знайомство або поглиблення знань про автора.
2. Читання нового твору учнями.
3. Аналіз прочитаного, висновки.

IV. Рекомендації до наступного уроку позакласного читання.

1. Ознайомлення з рекомендаційним плакатом.
2. Ознайомлення з виставкою книг до наступної теми.
3. Рекомендації вчителя чи бібліотекаря.

3.3. Орієнтовні завдання для формування бібліотечно-бібліографічної компетенції.

34

1. Назви структурні елементи книги та їх призначення.

2. Що таке анотація? Склади анотацію до запропонованого твору.

3. Що таке ілюстрація? Назви ілюстраторів дитячих книг, яких ти знаєш.

4. Розглянь книги довідкового характеру. Назви важливі характерні

ознаки.

5. Назви основні елементи за якими можна визначити орієнтовний зміст незнайомої книги.

6. Склади рекомендаційний плакат до уроку на задану тему.

7. У власній бібліотеці розташуй книги у алфавітному порядку.

8. Оформи титульну сторінку заданої книги.

9. Назви якомога більше ознак книги (ілюстрація, анотація, обкладинка, корінець, зміст, видавництво, титульна сторінка тощо).

10. Розглянь книгу: зроби запис у каталожній картці; запиши можливий зміст.

11. Склади висловлювання на тему «чим і чому цікавий цей твір».

12. Запиши назви відомих дитячих журналів.

13. Які ти знаєш книги довідкового характеру? Запиши їх.

14. Назви правила вибору книжки в бібліотеці.

3.4. Ігри, пам'ятки, анкети, які можна використати на бібліотечно-бібліографічних уроках.

1. *Гра «Лото».* Дітям пропонуються картки з назвами структурних елементів книг (зміст, анотація, ілюстрація, обкладинка, титульна сторінка, корінець, форзац). Діти витягують картку з назвою структурних елементів книги і розповідають, що означає, знаходять і показують в книзі.

2. *Гра «Про що розкажуть непрочитані книжки».*

Вчитель демонструє незнайому книгу, а діти, дивлячись на обкладинку, здогадуються про що вона. Далі вчитель демонструє титульний лист, діти доповнюють можливий зміст, потім показує ілюстрації, у дітей з'являються нові припущення, потім читає анотацію - діти ще повніше розповідають про зміст непрочитаної книги. Тоді вчитель дає завдання бажаючим прочитати цю книгу і на наступному уроці доповісти чи правильно «розповіла» про себе непрочитана книга.

3. Бібліотечно-бібліографічні діалоги (для роботи учнів в парах).

- Яку книгу ти читаєш?

- Хто автор?

- Які книги цього автора ти знаєш?

- Якої серії ця книга?

- В якому році і в якому видавництві вийшла?

- Що ти міг дізнатися про книгу, ~~це~~ не читаючи її?

- Що найбільше запам'яталося з прочитаного?

(Двом учням дається ця пам'ятка і вони готують бібліотечно-бібліографічний діалог).

4. **Пам'ятка, яка привчає дітей до свідомого вибору книги.**

Прочитай заголовок, прізвище автора.

Чи знайомий ти з його книжками.

Переглянь анотацію, зміст, передмову.

Розглянь ілюстрації. Хто художник?

Подумай, про що чи про кого йтиметься в книзі, чи хотілось би тобі її прочитати.

5. Пам'ятка «Представлення книги».

У мене в руках книга...

Автор.

Заголовок.

Прізвище художника-ілюстратора.

Серія, рік видання, видавництво.

З цієї книги я... (розповім цікаву історію, прочитаю гарний опис і т. д.).

6. Пам'ятка «Я прочитав книгу».

Автор книги.

Заголовок.

Художник-ілюстратор.

З анотації я дізнався.

Мене зацікавило в книзі...

Мені було читати книгу весело (сумно, хвилююче), тому що...

Я раджу її прочитати, тому що...

Анкети на виявлення читацької та бібліотечно-бібліографічної компетенції

Анкета №1:

- Чи любиш ти читати книги?
- Як ти підбираєш книги?
- Яку книгу читає зараз?
- Розкажи все що ти знаєш про неї.
- Про що ти любиш читати?
- Назви прізвища своїх улюблених авторів.

Анкета №2:

- Назви жанри усної, народної творчості.
- Назви структурні елементи книги та їх призначення.
- Запиши запропоновану книгу на каталожну карточку.
- Склади анотацію. 36
- Склади літературну вікторину.

Анкета №3:

- На яку задану тему ти читаєш книги?
- Чим можна користуватися при доборі книги?

- На що потрібно звертати увагу перш, ніж почати її читати?
- Як можна швидко тримати відомості про того чи іншого автора?
- Чи є в тебе домашня бібліотека?

Анкета №3:

- Чи любиш ти читати книги? Які саме?
- Чи читаєш ти газети і журнали? Які саме?
- Чи допомагають прочитані книги готуватися до уроків?
- Твоя улюблена книга?
- Твій улюблений літературний герой?

Анкета №4:

- Скільки книг прочитаєш протягом місяця?
- Чи використовуєш додаткову літературу при підготовці до уроків?
- Назви цікаві книги, які прочитав нещодавно.
- Розкажи про одну з них.
- Твій улюблений письменник.

4. До методичного та літературознавчого словника вчителя.

4.1. Літературні жанри та їх визначення.

Жанр - вид літературного твору, який має певні спільні ознаки. За способом зображення життя літературні твори поділяються на три роди: епос, лірику, драму.

Епічні твори мають такі жанри: епопея, казка, байка, оповідання, повість, роман, нарис, художні мемуари.

Ліричні твори мають такі жанри: вірш, пісня, елегія, епіграма.

Драматичні твори мають такі жанри: трагедія, комедія, водевіль.

У початкових класах діти знайомляться з такими основними жанрами літератури:

Байка - невеликий, здебільшого віршований повчально-гумористичний чи сатиричний твір з алегоричним змістом, в якому людське життя відтворюється в образах тварин, рослин, речей.

Балада - ліро-епічний твір. казково-фантастичного.

легендарного або героїчного змісту з драматичним, напруженим сюжетом.

Вірш - ритмічно організована мова з метою посилення її виразності і емоційності; невеличкий, закінчений за змістом і формою поетичний твір, написаний віршованою мовою.

37

Загадка - короткий, поданий у прихованій формі опис предмета чи явища, який вимагає відгадки.

Казки – фольклорний, розповідний твір про вигадані а часто і фантастичні події.

Легенди – переказ про якісь події чи людей, але оповитий казковістю, фантастичністю.

Новели – дуже стислий твір переважно про одну якусь незвичайну подію з незвичайним кінцем.

Небелиця – невеликий смішний фольклорний твір, в якому вимисел втрачає міру можливого, або розповідь будується на якомусь каламбурі.

Оповідання – невеликий, прозовий, художній твір про одну чи кілька подій, що мають важливу роль у житті дійової особи.

Приказка – короткий, влучний, дотепний народний вислів, але без повчання.

Прислів'я – влучний народний вислів з повчальним змістом.

Притча – старовинна назва повчальних алегоричних оповідань про людське життя з яскраво вираженою мораллю.

Примовка – жартівливий часто римований вислів, що ним починається чи завершується казка; дотепне зауваження, що вплітається в розповідь чи текст твору; якась фраза чи вірш, що розказується під час дитячої гри.

Приповідка – жартівливий, часто заримований вислів.

П'єса – драматичний твір, призначений для вистави на сцені.

Пісня – невеличкий віршований твір, що співається.

Скоромовка - жартівливий вислів із важких для швидкої вимови слів.

4.2. Короткий словник літературознавчих термінів.

Автор - засновник, творець, особа, що написала даний твір.

Алегорія - показ стосунків між тваринами для розкриття стосунків між людьми.

Аналіз - прийом розумової діяльності, пов'язаний з уявним розчленуванням предмета, явища, процесу на частини.

Абзац - частина тексту, друкованого чи рукописного, в якій перший рядок починається відступом вправо.

Анотація - короткі пояснення, відомості, нотатки про зміст книги.

Біографія - опис життя і діяльності особи, життєвий шлях кого-небудь.

Бібліографія - наукова дисципліна, яка виявляє, веде облік і систематизує друковані твори з усіх галузей знань і творчості.

Відгук на прочитану книгу - вид учнівського твору, розповідь або міркування про прочитану книгу.

Головоломка - складне для відгадування або для вирішення завдання.

Декламація - виразне читання художнього твору.

Дикція - вимова, вміння чітко, ясно вимовляти звуки, склади, слова в процесі мови, читання, декламації.

Діалог - розмова чи суперечка в якій беруть участь дві особи.

Доповідь - публічне повідомлення на певну тему.

Експромт - невеличкий, часто жартівливий твір створений без попередньої підготовки про якусь подію або на замовлення.

Епіграф - уривок з якогось твору, влучний вислів, афоризм чи прислів'я, що ставиться на початку літературного твору, або перед окремими його розділами.

Епос - один з трьох основних родів художньої літератури (епос, лірика, драма).

Етнографія - наука, що вивчає походження й розселення народу, його матеріальну й духовну культуру, побут.

Жанр - класифікація літературних творів за різними типами їх поетичної структури.

Зачин - вступ, початок у епічних фольклорних творах.

Зав'язка - елемент сюжету, виникнення конфлікту між персонажами, перше безпосереднє зіткнення протидіючих сил, яке зумовлює розвиток усіх наступних важливих подій в творі.

інтонація - тон мовлення, чергування підвищень і знижень голосу, манера у виголошенні слова, ритмічно-мелодійний ряд речення.

Імпровізація - творення чогось без підготовки.

Інтерв'ю - один із видів творчих робі публіцистичного жанру, звернення кореспондента із запитаннями до особи, чия думка і знання цікавлять. Відповіді на запитання - суть інтерв'ю.

Інценізація - переробка літературного твору надання йому драматичної форми. Текст читається у ролях або ставиться на сцені.

Композиція - побудова художнього твору зумовлена його змістом; розташування і взаємозв'язок його частин.

Кінцівка - заключна частина художнього твору або певного його розділу.

Каламбур - гра слів.

Література - вид мистецтва, який образно відтворює життя за допомогою мови, слова.

Метафора - слово або словосполучення, яке розкриває сутність або особливості одного явища через перенесення на нього схожих ознак і властивостей іншого явища.

Міф - вид фольклору, давнє за походженням сказання про богів, різних фантастичних осіб, казкових героїв.

Монолог - роздуми персонажа вголос, розмова з самим собою або глядачами.

Монографія - науковий твір, у якому глибоко і всебічно висвітлене одне важливе питання, одна тема.

Нарис - художньо-публіцистичний твір, у якому автор показує підмічені ним

у житті дійсні факти, події і людей.

Омоніми - це слова однакові за змістом, але різні за значенням.

Омографи - слова, які пишуться однаково, але вимовляються по різному і мають різне значення (мука. мука).

Опис - змалювання в тексті місця подій, картин, природи, зовнішнього вигляду людей, обставин.

Пейзаж - зображення природи - поля, лісу, річки, неба.

Псевдонім - вигадане прізвище, ім'я або знак, яким підписує свої твори письменник, художник або актор.

Пафос - почуття особливого піднесення, великого захоплення.

Пролог - здебільшого окремих розділ або глава художнього твору, яка готує до розуміння того, про що йтиме мова далі.

Рима - співзвучність закінчень слів у віршових рядках.

Риторика - наука красномовства.

Ремарка - авторські пояснення в тексті драматичного твору.

Стаття - це невеликий розповідний твір на важливі теми.

Синоніми - слова, різні за звучанням і написанням, але однакові чи близькі за значенням.

Сюжет - система подій твору, пов'язаних між собою, в яких розкриваються характери персонажів.

Тема - основне поняття, яке висвітлює письменник.

Тавтологія - повторення тієї самої думки іншими словами.

Тези - основні, стисло сформульовані положення, які доводить автор, висновки.

Фраза - відрізок мови, що має закінчений характер і супроводжується паузою.

Фантастика - щось химерне, вигадане, малоімовірне, створене уявою, показане у дуже перебільшеному або надзвичайному вигляді.

Хрестоматія - збірник, складений з художніх або наукових творів, скомпонованих переважно з художньою метою.

Цитата - дослівний уривок з чийогось твору.

Чайнворд - літературна гра, сутність якої полягає в тому, слова потрібно вписати так, щоб кінцева літера одного слова стала початковою літерою наступного слова.

Шарада - загадка, побудована на чотирі слів, на визначенні якогось слова, розбивкою його на частини або склади, подані описово.